

ՅԻՍՈՒՄԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՆՈՐԱԳԻՒՑ ԽՍՍԵՐԸ.

Լոնդոնում այս օրերս լոյս է տեսել մի փոքր գրքոյի որ խիստ հետաքրքրական է ամբողջ քրիստոնեայ աշխարհի համար։ Այդ գրքոյի մի ձեռագիր պապիրուսի հրատարակութիւն է, որ գրւել են Եգիպտոսում Գրենֆելլ և Գենտ գիտնականները և որը պարունակում է իւր մէջ Փրկչին վերագրած խօսքեր։ Այդ պապիրուսի երկու երեսի վերայ գրած են ութ խօսք, որոնցից չորրորդը և ութերորդը կտրուած ծայրերին գրած լինելով՝ անհնարին է եղել նոցա իմաստը վերականգնել, իսկ հինգերորդի մէջ մի քանի բառ պակաս է. մնացեալներն են՝

1. . . . «և այն ժամանակ պարզ կտեսնես, ինչպէս հանել շիւղը քո եղբոր աչքից»։

2. «Եիսուս ասում է. եթէ չէք պահում յիսկ աշխարհը, (այս դարձուածքը յունարէն բնագրի մէջ շատ միմիայն է. անգլիերէն թարգմանիչը կարծում է, թէ այդ նշանակում է՝ հրաժարուել աշխարհից)։ Դուք բնաւ չէք գտնի Աստուծոյ Արքայութիւնը, և եթէ դուք չէք պահում շարժութիւնը, դուք չէք տեսնի Հօրը»։

3. «Եիսուս ասում է. ես կանգնած էի աշխարհի մէջ, և նոքա ինձ տեսան մարմնով, և ես դուայ բոլորին հարբած և ոչ ոքին նոցա մէջ չգտայ ես ծարաւի և Իմ հոգիս ցաւում է մարդկանց որդւոց համար, որովհետեւ նոքա կոյր են իւրեանց սրտերով»։

5. «Եիսուս ասում է. Ուր . . . և այնտեղ . . . մէկը, ես նորա հետ եմ։ Բարձրացրու քարը և դու կգտնես ինձ, ձեղքիւր ծառը և ես այնտեղ եմ գտնուում»։

6. «Եիսուս ասում է. Մարգարէն չի ընդունուում իւր հայրենիքում, ինչպէս և բժիշկը չի կարող բժշկել նոցա, որոնք նորան ծանաչում են»։

7. «Եիսուս ասում է. Քաղաքը, որ շինուած է բարձր բլուրի գագաթի վերայ և հաստատուած, չի կարող ընկնել կամ ծածկուած լինել»։

Սոցանից երևում է, որ մի քանիսը այս խօսքերից համեմատ են աւետարանի խօսքերին, իսկ միւսները միանգամայն նոր են։

Գիտնական հրատարակիչների ենթադրութեամբ գտնուած ձեռագիրը երկրորդ դարի վերջերին գրւած պէտք է լինի և Քրիստոսի խօսքերի մի անյայտ ժողովածուի մի մասն է կազմում։

Գրքոյից հրատարակուած է երկու տեսակի մէկը լատինական և միւսը յունական տառերով։ Դորան կցած է և անգլիերէն թարգմանութիւնը շատ կարեւոր ծանօթութիւններով։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿՈՆ.

ԿԱԹՈՒԿ ԵԿԵՂԵՑԻ.

Սրբազան կարգը կարողիկ եկեղեցու մէջ. — Մեղանից իւրաքանչիւրը կարգաւով այս վերնագիրը պիտի մտածի. ի՞նչ կարգ. եթէ մարդը սուրբ և առաքինի կեանք է ունեցել, չի խնայել ոչինչ եկեղեցու քրիստոնէութեան համար, կամ չարաբուծել ու մահ է ընդունել Եիսուսի անուան համար, նա արդէն սուրբ է։ Աթոռիկ եկեղեցին գործին այնպէս չի նայում։ Նա սրբացման գործի համար որոշ կանոններ է դրել, գրագրական յայտնի արարողութիւններ սահմանել, թղթեր ու քննութիւններ, որոնք պիտի վաւերացուին կնիքներով ու մարկաններով և պիտի վճարուին որոշեալ գումարներ, նայելով թէ թուղթը ինչ կարեւորութիւն ունի։ Ուրեմն մարդուն սրբոց կարգը մտնելու համար անհրաժեշտ է մի պատկառելի գումար առ նուազն 2,000,000 ֆրանկ, Այն ոսկին, որը նա գուցէ արհամարհել է կենդանութեան ժամանակ, նրան սրբոց կարգը դասելու ամենաէական պայմանն է հանդիսանում։ Սրբացման գործի համար 500 ոսկի պէտք է վճարել Վատիկանին, 1000 ոսկի հանդիսակատարութեան համար, բոլոր բարձրաստիճան հոգևորականները իրենց բաժինը պիտի ստանան առատութեամբ, բայց այդ շատ չնչին բան է. գլխաւոր ծախսը „Promotore delle fede“-ի վերայ է գնում։ Դա մի տիտղոս է, որ տրուում է այն անձանց, որոնց պաշտօնն է հաւաքել և ի լոյս ընծայել սրբացուի վարքին ու առաքինութեան վերայ ստուեր ձգող իրողութիւններ։ Դրանց Իտալացիք անուանում են „Դեի փաստաբաններ“, իսկ եկեղեցին կոչում է «հաւատոյ դատախազներ»։ Ոչ միայն այդ promotore-ները առատ վարձատրուում են, այլ և նոցա օգնականներն ու ծառաները, Սրբացման գործը շատ ծանր է յառաջ գնում և իւրաքանչիւր քայլ միայն փողի ուժով է կատարուում։ Շատ անգամ պատահում է, որ թեմը կամ հասարակութիւնը, որ աշխատում էր այս կամ այն անձի սրբացման համար, ընդհատուած է նուիրատուութիւնը. այն ժամանակ նոցա կանդիտատի թղթերի վերայ գրուում է „adhuc dormiunt“ մինչև այժմ քնում է»։ Ոչ միայն ընտանիքներ, այլ և հասարակութիւններ և թեմեր նիւթապէս քայքայւում են, մինչև որ իրենց ընտրեալին սրբոց կարգն են հասցնում։

Վատիկանի օրէնսդրքում մանրամասն որոշուած է սրբացման գործունէութեան կարգը։ Երբ մի թեմում մեռնում է առաքինի անձն, և ժողովուրդը ընտրում է նրան իրենց համար սրբացուի թեմի եպիսկոպոսը հոգևորականներից ժողով է կազմում և քննում են հանգուցեալի անցեալը.

դա առաջին աստիճանն է, և իրողութիւններ հաւաքելուց և ստուգելուց այն կողմը չի անցնում: Այս տեղ portulatore-ը, այսինքն միջնորդը ծրարը յանձնում է «արարողական» ժողովին: Ժողովականները բաց են անում ծրարը, եթէ փաստաթղթերը ընդունելի համարուեցան, անուանում են սրբացուին պատուի: Բոլոր թղթերը ուղարկուում են «արացման» ժողովի երկու հաւատարմատարներին, որոնցից մինը եպիսկոպոս պիտի լինի: Վերջիններս մեծ զգուշութեամբ քննում և համեմատում են թղթերը, կազմում են սրբացուի սխարագործութեանց և հրաշքների ցանկը. ուսումնասիրում են նորա շարագրութիւններն՝ արդեօք կաթոլիկ եկեղեցու վարդ. գէմ բաներ չկան, և ի վերջոյ իրենց դիտողութեամբ հանդերձ ուղարկում են թըղթերը «հաւատոյ դատաստան»: Սորա գործն է և իւր պաշտօնը աւելի մեծ ուշադրութեամբ քննութեան ենթարկել բոլոր թղթերն ու վկայութիւնները, քննել նորա վարդապետական սկզբունքները, կեանքը, գործերն և հրաշքները և որ գլխաւորն է, գտնել ինչ ճանապարհով էլ լինի հակառակ և հակասող գէպեր ու վկայութիւններ: Ահա այստեղ ոսկին է ամեն բան անողը. այս վերջին քննութիւնը քաշում է տասնեակ տարիներ և տասնեակ հազար ոսկիներ հազիւ կարողանում են սրբացուի երեսը պարզ գուրս բերել «գէլի փաստարանի ձեռքից»: Քննութիւնը վերջացնելուց յետոյ թղթերը ուղարկուում են դարձեալ «արարողական» ժողովին: Հանդիսաւոր ժողով է գումարուում և պատմադրութեան համեմատ և որոշումն է տրուում: Եթէ վերջինս սրբացման արժանի համարեց, ժողովը սրբացուին տալիս է «Նրանելի» անունը և սկսում է ձեւականութեան մի երկար շարք, որ տեւում է դարձեալ տասնեակ տարիներ, և անվերջ գրականութեան և երկարատե վիճաբանութեան: Մինչև որ չի ստուգուում և պարզում «Նրանելու» կենաց բոլոր կողմերը, Բայց դրանով գործը չի վերջանում, իրր ապացոյց անձի սրբութեան պահանջում են և հրաշքներ ամենաքիչը երկու հրաշք մի աստիճանից միւսը անցնելու համար:

Վերջապէս այս գրագրութիւնն էլ վերջանում է. հաւաքում են արարողական ժողովի անդամ կարգիւնաւորներին, գալիս է և պապը, լսում է «Նրանելու» գործերի, ծառայութեանց, հրաշքների մանրամասն զեկուցումն՝ ապա յայտնում ժողովականաց, որ մի քանի օր պիտի աղօթել, որ Աստուած լուսաւորի նորա միտքը վերջին վճռական խօսքը տեսնու համար և հեռանում է: Այս վերջին մի ձեւականութիւն է, որովհետեւ երբ պապը կարգիւնաւորի ժողովում զեկուցումը լսում է՝ արդէն գործը վերջացած պիտի համարել. պատրաստուում է պապական կոնգալը, որոշուում է հանդիսի օրը և պապի ստորագրելուց յետոյ հրատարակուում է բոլոր կաթոլիկ աշխարհներում:

ՌՈՒՍԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ:

— Խերսոնի և Օդեսայի վիճակաւոր Առաջնորդ Յուստին արքեպիսկոպոսը մի յայտարարութեամբ յանուն Ռուսաց Սրբազան Սինոդի յայտնում է հետեւեալ բժշկութեան գէպը, որ տեղի է ունեցել անցեալ տարի սրբոց դասը դասուած Ուզլիչի Թէոդոսիյ եպիսկոպոսի նշխարաց վերայ: Հառնդիստ կոչուած աղանդաւորներից ոմանք՝ լսելով քարոզիչներից, որ նոր սրբի մարմինը անփուտ է մնացել, ցանկացել են տեսնել այդ նշխարները: Այս պատճառով կազմուում է մի ուխտագնացութիւն գէպի սուրբը. սկզբում 19 հոգի են լինում, որոնցից հինգը աղանդաւոր, իսկ մնացածները նորադարձներ, ճանապարհին միանում են գոցա 80-ի չափ այլ ուխտաւորներ, որոնց մէջ և շատ հիւանդներ, Ի միջի այլոց էր Ֆեոդորով անունով մէկը, որ երկու տարուց աւելի ջղային հիւանդութեամբ տանջուում էր և որի հիւանդութիւնը երբեմն կատաղութեան էր հասնում: Գնապարհին Ֆեոդորովի հիւանդութիւնը այնքան է սաստկանում, որ նորա կնոջ ասելով երբէք այդպիսի ծանր վիճակի մէջ չէր եղել նա: Երբ տեղ են հասնում, հիւանդին ձեռների վերայ բարձրացրած հազիւ 8—10 մարդ կարողանում են ներս տանել տաճարը, ուր սրբի դամբարանն էր, Բայց հէնց որ հիւանդին համբուրել են տալիս գերեզմանը, նա իսկոյն հանգստանում է և մի տեսակ թմրութիւն է գալիս վերան: Քահանան աղօթք է կարդում գլխին, հիւանդը համբուրում է մասունքը և միանգամայն բժշկուում է իւր հիւանդութիւնից և փառաբանելով Աստուծուն և իւր շնորհակալքը յայտնելով՝ սրբի բարեխօսութեան համար մի քանի օր մնում է այնտեղ: Աղանդաւորները տեսնելով այդ հրաշքը ցանկութիւն են յայտնում դառնալ իւրեանց օրթոդոքս եկեղեցւոյ ծոցը և արժանանում են Ֆեոդորովի հետ ի միասին ս. Հաղորդութեան խորհուրդը ընդունելու:

— Սիրիիայի հեթանոսների և մահմեդականների մէջ քրիստոնէութիւն տարածելու գործը դանդաղ է առաջ գնում: Սորա պատճառը տեղական քարոզիչները վերագրում են այն հանգամանքին, որ այդ ազգերի մէջ բազմակնութեան և «բաշլըդ» կոչուած սովորութիւնը կայ, նկատուած է, որ կանայք առ հասարակ աւելի զժուարկութեամբ են ընդունում քրիստոնէութիւնը, քան տղամարդիկ: Մինչև անգամ կանայք արգելք են լինում տղամարդկանց մկրտուել, սպառնալով, թէ կրթաթանուին նոցանից. պատահում է և այնպէս, որ քրիստոնէայ դարձած տղամարդու երեխայքը անկնունը են մնում կանանց դիմադրութեան պատճառով: մանաւանդ աւելի աղջիկների վերաբերութեամբ: Այս վերջին գէպը միւրեանց հեթան-

նոս կանանց համամիտ են լինում նաև քրիստոնեայ տղամարդիկ այն յուսով, որ աղջիկներին անկնուռք թողնելով, ժամանակին աւելի հեշտութեամբ մարդու կրտսն նոցա հեթանոսներին և առատ բաշլըղ կառնեն։ Իբր. Բեթ.-ը առաջ բերելով այս անբնական սովորութիւնները, որոնք արգելք են լինում քրիստոնէութեան ազատ տարածուելուն, առաջարկում է օրէնքով արգելել այդպիսի վկասակար սովորութիւնները և ազատել քարոզչաց ապարդիւն աշխատութիւնից, տալով նոցա կանոնաւոր գործունէութեան յարմարաւոր միջոցներ և վերացնելով հակաքրիստոնէական սովորութիւնները, որոնք խոչընդոտ են լինում նոցա համար։

— Ժողովրդական լուսաւորութեան նախարարի զեկուցման համաձայն յունիսի 13-ին ԹԱԳԱՒԱՐԿԱՅՍԸՐ բարեհաճեցաւ թոյլ տալ Ռուսաց հոգևոր դպրանոցների ընթացքը աւարտողներին առանձին քննութեամբ մտնել Իւրիեվի (Պորպատի) համալսարանի բոլոր բաժինները, բացի Աստուածաբանական բաժնից, Արգէն դպրանոցական դասընթացքը աւարտողներին թոյլ էր տրուած մտնել Վարչապալատի համալսարանի պատմական—լեզուաբանական և ընական—մատեմատիքական բաժինները և Տոմսկի համալսարանի բոլոր բաժինները. այժմ Իւրիեվի համալսարանի դռներն էլ բացուեցան նոցա առաջ, Իսկ միւս համալսարաններ մտնել ցանկացողները փոխանակ առանձին քննութեան, պարտաւոր են ձեռք բերել գիմնադրական հասունութեան վկայագիր։ Անշուշտ հետզհետէ այդ արգելքն էլ կը վերանայ և Ռուսաց հոգևոր դպրանոցներից ընթացաւարտների իրաւունքները կը տարածուին բոլոր համալսարանների վերայ։

— Ս. Պետերբուրգի պատմական—լեզուաբանական ձեմարանի տեսուչը յայտարարել է, որ առաջիկայ 1897—98 ուսումնական տարուայ սկզբին 20—25 դպրանոցական ընթացաւարտներ պէտք է ընդունուին վերոյիշեալ հաստատութեան մէջ։ Մշտնողները կը քննուին Ռուսաց և դասական լեզուներէրից։

— Անգլիայի թագուհւոյ 60 ամեայ յոբելեանի տօնախմբութիւններին բացի Արքայական Տան ներկայացուցիչներից Ռուսաց եկեղեցին էլ ունեցաւ իւր պատգամաւորը յանձին Ֆինլանդիայի և Վիբորգի Անտոնի Արքեպիսկոպոսի, որին մեծ պատուով ընդունեց Անգլիկան եկեղեցին, իսկ Անմբրիջի և Օքսֆորդի համալսարանները իւրեանց կողմից պատուաւոր դոկտորի աստիճանը շնորհեցին, Այս փառաւոր ընդունելութիւնը և սիրալիր յարգանքները Սրբազանին ցոյց տալով, Անգլիկան հոգևորականութիւնը իւր մեծարանքը ընծայեց մի եկեղեցւոյ, որ արեւելեան եկեղեցիների մէջ թուով առաջինն է։

— Ռուսաց Սինոդը յանձնարարել է Ս. Պե-

տերբուրգի ուսուցչակաւ Ա. Մ. Պողոնեկին կազմել մի ճշգրիտ այրբենարան Ղալմուխ լեզուի համար և պատրաստել մանրամասն հրահանգ թարգմանիչների համար, նոյնպէս և յանձն առնել քննել և ի լոյս ընծայել այնպիսի Ղալմուխ լեզուով, որ յարմար գայ ներկայումս այդ ցեղի մէջ գործող միսսիոնարների քարոզութեանց։

ԱՆԳԼԻԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ.

— Յունիսի 8-ին սկսուեցան Վիկտորիա թագուհւոյ վաթսուներեայ թագաւորութեան յորելեանի տօնախմբութիւնները մեծաշուք հանդէսներով։ Անգլիացիք ամենայն իրաւամբ պարծենում են իւրեանց թագուհւոյ, որ մի ճշմարիտ քրիստոնեայ տիկին է։ Սորա կրօնասիրութիւնը և առաքինական բարեմասնութիւնները ջատագովութեան առարկայ եղան ոչ միայն լայնածաւալ Անգլիկան պետութեան բոլոր խաւերի մէջ, այլ և արձագանք դտան ամբողջ աշխարհի մէջ, ուր Ալեքսանդր Թագուհին հիացման և խորին յարգանաց ու մեծարանաց արժանացաւ ամենքից, Հեշտ բան չէ (60 տարի անասան բազմած մնալ Արքայական Աթոռի վերայ և մանաւանդ թէ՛ օր աւուր տեսնել իւր ազգի յառաջդիմութիւնը և հետզհետէ աճող հզօրութիւնը, Թագուհւոյ աչքի առաջ քանի քանի սերունդներ են փոխուել և ինքն է եղել միայն, որ իւր մեծ հանձարով և առաքինի կեանքով ամենքի համար բարի մայր է մնացել տանեակ տարիների ընթացքում։ Հասկանալի է ուրեմն, որ Թագուհին, խորին ակնածութեան և որդիական խոնարհ յարգանաց և սիրոյ մի շաղկապ է ներկայանում ամեն մի անգլիացու համար, Շատ ուղիղ է նկատել մէկը, թէ անգլիացին երկու սրբութիւն ունի՝ Աստուածաշունչ և Թագուհի։ Ահա մի ժողովրդականութիւն, որ ձեռք է բերած անկեղծ և առաքինի կեանքով և Աստուածապարգև հանձարով։

Տօնախմբութեան առաջին օրը բոլոր կրօնների և աղանդների ներկայացուցիչները մեծաշուք եկեղեցական պաշտամունքներով սկիզբն դրին շքեղ հանդէսներին։ Պալատի եկեղեցւոյ ժամասացութեանը ներկայ էր Թագուհին իւր մերձաւորների հետ ի միասին, որոնց շնորհաւորութիւնները ընդունելու ժամանակ, ամենքին գուրգուրանքով համբուրեց։

Տօնախմբութեան հանդէսների մէջ շատ հանգիսաւոր էր Թագուհւոյ գնացքը յունիսի 10-ին դէպի ս. Պողոսի եկեղեցին, ուր ներկայ եղաւ ս. Պատարագին, Այս փառաւոր և շքեղ գնացքը խիստ մեծ կարգապահութեամբ անցաւ, շնայելով փողոցներում խոնուած միլիոնաւոր ժողովրդեան, որոնք անհամբեր սպասում էին տեսնել իւրեանց Սիրեցեալ Թագուհւոյն։ Պալատից գուրս գալուց առաջ Թագուհին ուղղեց ազգին հետեւեալ հակիրճ

և միանգամայն սրտաշարժ հեռագրական տողերը՝ «ի բոլոր սրտէ շնորհակալ եմ իմ սիրեցեալ ազգից»։ Թող օրհնէ նորան Տէրը։ Այս խօսքերը իսկոյն հեռագրական թելերով սլացան դէպի Մեծին Անգլիայի հեռաւոր երկիրները և ամեն տեղ նոյն ոգևորութեամբ և ցնծութեամբ ընդունուեցան։

Լրագիրները հաղորդում են, որ Թագուհւոյ յորելիանի հանդէսները Հնդկաստանում առիթ եղան անկարգութիւնների, որոնց խաղաղացնելու համար մի քանի տեղերում հարկ եղաւ զօրքի միջամտութեանը գիմել։ Այս հանգամանքը տեղական ժամտախտի և սովի հետեանք էին աւելի քան ժողովրդական ցոյց ընդդէմ Թագուհւոյ, թէև եղան մարդկի, որոնք կամեցան ժողովրդի արամադրութիւնից օգուտ քաղել և մի ընդհանուր տրտուիչ արտայայտել կառավարութեան դէմ։

Չնայելով այս տխուր միջադէպին ամբողջ տօնախմբութիւնը շատ խաղաղ և ընդհանուր ոգևորութեամբ անցաւ և Անգլիացիք մի ազգային մեծ տօն տօնեցին։ Տրաւիրելով բոլոր աշխարհի համակիր ուշադրութիւնը դէպի այդ հակադարձ յառաջագիմոյ երկիրը և նորա արժանաւոր զահակալ Վիկտորիա Թագուհին, որի շնորհիւ Անգլիան հասել է իւր ներկայ նախանձնելի գրութեանը։

— Անգլիայում կայ մի ընկերութիւն, որի նպատակն է գլուխ բերել եկեղեցիների միութեան խնդիր. այդ ընկերութեան նախագահն է Լորդ Գալիփաքս, որի գլխաւոր ցանկութիւնն էր նախապէս մօտենալ հռոմէական եկեղեցուն, Հերթական ժողովներէց մէկում նա յայտնեց, որ իւր քանքերը ի դուր են անցել պապի բարեկամութիւնը գրաւելու համար, որ և անորոշ ժամանակով յետաձգուած է կաթոլիկ եկեղեցուն մօտենալու յոյսը։ Բայց զրա փոխարէն առանձնապէս մատնացոյց արաւ այն մըտերմական ընդունելութեան վերայ, որ Ռուսաց հոգեւորականութիւնը ցոյց տուեց Պետերբուրգի եպիսկոպոսին և Իօրկի արքեպիսկոպոսին, Լորդի կարծիքով Անգլիան պիտի ձգտի եկեղեցիների միութեամբ արեւելեան և արեւմտեան քրիստոնեաների մէջ մի կապ հաստատել։

Պահպանողական թերթերը հաւանութիւն են տալիս այս բանին և Վիբորկի Անտոնիոս արքեպիսկոպոսի գալուստը բարենշան հանգամանք են համարում, Անտոնիոսը եկել է Լոնդոն Կենտրոնական արքեպիսկոպոսի հրաւերքով, ներկայ լինելու անգլիական ժողովին։

ԲՈՂՈՒԲԱՎԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ՝

Հայաստանին նպաստող գերմանական դաշնակցութեան Բեռլինի կենդրոնական յանձնաժողովը հետեւեալ կայարաններն ունի Թիւրքիայում, Հալէ-պի Ուրֆա քաղաքում՝ վարիչներ Ֆրանց Էկկարտ, Հայնրիխ Ֆաշէր, օր. Պաուլինէ Պատրունկի, օր.

Բոխլի Ժոզեֆինէ Յիւրիէր, Անկիւրիոյ վիլա-յէթի Կեսարիա քաղաքում՝ վարիչն է Պրօքրօմոս, Պարսկաստանի Ուրֆա քաղաքում պատուոր Հանչ Ֆիշէր, Տ. Էլէէ Ֆիշէր, օր. Մարի Պաւլատ, օր. Մարգարիտէ Պաւլատ և Դաւիթ Իսմայէլ և Բուլղարիոյ Վառնա քաղաքում ուր վարիչներ են պատուոր Արրահամ Ամիրսանեանց, օր. Ամիրսանեանց և օր. Բոխլի Մէլիք—Բէգլարեան։

Բեռլինի կենդրոնական յանձնաժողովը ցարդ հաւաքել է 350,000 մի կլորիկ գումար և մենք ուրախ ենք, ասում է մայիսի 10-ին ճաշից առաջ և յետոյ գործի բարեկամների նեղ շրջաններում ժողովներ են տեղի ունենում, իսկ եկեղեցական մի մեծ հասարակական միտինգ է տեղի ունենում։ Այստեղ զեկուցումներ են լինում Անգլիոյ, Գերմանիոյ, Ֆրանսիոյ, Միացեալ Նահանգների, Զուիցերիոյ և Բելգիոյ յանձնաժողովների հայոց նպաստելու գործունէութեան մասին։ Այս ժողովին մեր հայրենակիցներից ներկայ են եղել Մինաս Չերազ և Թումայան, Վերջին երկու տարիները Եւրոպայից և Ամերիկայից մօտ 6 միլիոն մարկ է հաւաքուել։

Գերմանիան նուիրել է մէկ միլիոն մարկից աւելի, Գերմանիան Խարբերդի, Հալէպի, Բուլղարիոյ և Պարսկաստանի Տաճկահայ տառապեալներին օգնելուց ի զատ, ամենից աւելի նուիրել է իրեն որբերի խնամելու գործին և 1300 որբից աւելի այժմ խնամուում են Գերմանացուց նպաստներով։ Ծափահարութեամբ ընդունել են Լեպսիուսի Գերմանիոյ մասին տուած զեկուցումը, որովհետեւ Անգլիայում էլ, ասում է Լ., գիտեն զանազանը քրիստոնեայ Գերմանիան քաղաքական Գերմանիայից, Խորին տպաւորութիւն է թողել Հարմատներ իւր պերճախօսութեամբ, իսկ Ֆրանսիոյ բողոքաններների կողմից եկած պատուոր Ապպեան երիտասարդական կրակով ունկնդիրներին ապուշ կրթեց։

Թաջորդ օրը մի նեղ շրջանում որոշում են հայոց բարեկամները շարունակել միմեանց հետ սերտ յարաբերութիւն և ընդհանուր ուժերով նըպաստի գործը յառաջ տանել, Երեկոյեան արտասահմանից եկած հիւրերին հրաւիրեց Անգլոհայկական ընկերութեան նախագահ և պարլամենտի անգամ Ստեֆընսըն, Լեպսիուսը Լոնդոնում քրիստոնեայ երիտասարդների ընկերութեան մէջ հայոց մասին մի դատախօսութիւն է կարգում, և Ռեդէնտ—Պարկում Գերմանացուց մի բացօդայ միտինգում խօսում է մի ճառախօսի առաջարկած այս խնդրի մասին, թէ Ռում էք կամենում ծառայել, Աստուծոն թէ մամուլային, ունկնդիրների շրջանից իսկոյն լսուեցաւ պատասխանը, Թուրքիան։

Վերիսհոֆենում (Բալարիա) վախճանեցաւ Պատեր Անեայը, որ մեծ հռչակ էր ստացել ջրաբուժական նոր եղանակ մտցնելով բժշկականութեան մէջ, Անեայը ծնել է 1821 թուին. մինչև 21 տարեկան հասակը ուստանայնութեամբ էր պարապում, իսկ յետոյ զբաղուեցաւ աստուածաբանական գիտութիւններով և 1852 թուին քահանայ ձեռնադրուեցաւ, 1848-ին հիւանդացաւ և ջրաբուժութեամբ առողջանալով, իւր կեանքը այդ ճիւղին նուիրեց և մեծ ծառայութիւն մատուցեց բազմաթիւ հիւանդներ բժշկելով ջրով, Նորա երկասիրութիւնը «իմ ջրաբուժութիւնը» վերնագրով 50 հրատարակութեան արժանացաւ և նորա միւս երկասիրութեանց հետ օտար լեզուներով էլ հրատարակուեցաւ, Անեայի եղանակը, չնայելով որ շատերը համակարծիք չեն նորան, գրեթէ ամեն տեղ տարածուել է և մեծ բազմութիւն հիւանդների դիմում է ջրաբուժութեան այդ եղանակին:

ԵՐՈՎԱՊԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ.

Е. Долгановъ հրատարակել է մի գիրք Страна Обионовъ (Եթովպացոց աշխարհ) խորագրով, ուր հեղինակը աշխատում է ցոյց տալ, որ քրիստոնէութիւնը վերջնականապէս հաստատուել է այդ երկրում չորրորդ դարու սկզբներին, Եթովպական եկեղեցին իւր եպիսկոպոսները ստացել է Աղէքսանդրիոյ պատրիարքից, որին և ենթարկուած էր, Բայց ահա լոյս է ընկնում Եւտիբական աղանդը, որի աղմուկները հասան մինչև այս հեռաւոր աշխարհը, Եգիպտոսում քրիստոնէից կէսը Դիոսկորոս պատրիարքի հետ ընդունեցին Եւտիբէսի վարդապետութիւնը, Աղէքսանդրիոյ պատրիարքութիւնը բաժանուեց երկուսի՝ օրթոդոքսներ և կոպտներ, Այդ ժամանակներում Եթովպական եկեղեցին Դիոսկորոսի իրաւասութեան տակն էր և նա էր նշանակում եպիսկոպոս, Այն ինչ եւտիբականութիւնը բուռն հակառակութեան հանդիպեցաւ Հարեզտաւում, հետեանքն այն եղաւ, որ ժողովուրդը մնաց օրթոդոքս, իսկ նուիրապետութեան բարձրագոյն անդամները աղանդաւորներ համարուեցան, Այժմ Կոպտ—եպիսկոպոսին տրուում է միայն վարչական իշխանութիւնը, նա ժողովրդի հոգու վերայ ազդեցութիւն չունի, Բարձրագոյն հոգեւոր իշխանութիւնը ինքը իւր համար առանձին է, իսկ ժողովուրդը առանձին, Այս հակասութիւնը հաշտեցնելու համար, եպիսկոպոսից զատ կայ մի ուրիշ հոգեւոր անձն ընտրուած հէնց ժողովրդից, որ մի և նոյն ժամանակ հոգեւոր կոյուսն չունի և կոչուում է չակկէ, Այս շատ հնուց մնացած մի կարգ է, որով կան նեկուս, Կոպտ—եպիսկոպոս, չակկէն՝ Եթովպացի, Այս երեք անձանց ձեռքն է և երկրի ամբողջ իշխանութիւնը և կառավարութիւնը, Եթովպիան լի է անապատական—ձգնաւորներով և այս վերջիններից էլ ընտր-

ուում է չակկէն, Դրա համար գնում են անտառ կամ անապատ, որսում են մի անապատական լուսնում են, մազերը կտրում, ոտների և ձեռների ծանկաձե եղունկները կտրում, հագցնում են թանկագին շորեր և տանում են թաղաւորի մօտ, և ահա կիսամերկ ձգնաւորը փառահեղ զգեստներով զարդարուած դառնում է երկրի գլխաւոր իշխանաւորներից մինը, Եթովպեան եկեղեցում դարերի վեր գոյութիւն ունին երեք աստուածաբանական տարրեր զարդաներ, որոնց գլխաւոր տարրերութիւնը Բանին Աստուծոյ մարդկային ընտելեան վերայ է:

Ցասն և հինգ տարի առաջ հանգուցեալ նեկուսը կազմել էր մի ժողով, հրաւիրելով երկրի զարդների ներկայացուցիչներին, Այս ժողովում վիճարանութիւններ էին լինում իրար համոզելու հայեացքների միութիւն հաստատելու նպատակով, Երկար վիճեցին և ահա յանկարծ վէճի տաքացած բոպէին եպիսկոպոսներից մինը կատաղած բացականչեց ուղիղ նեկուսի երեսին. «Յիսուս Քրիստոս էլ ինձ ու քեզ պէս մարդ էր», Նեկուսը բարկացաւ և հրամայեց այդ յանդուգն հոգեւորականի լեզուն կտրել, որով և վերջացան վիճարանութիւնները, և իւրաքանչիւրը տուն վերադարձաւ առանց մաղաչափ իւր համոզումը փոխելու:

ԲԱՅԻՆ ՀԵԹԱՆՈՍԱՑ.

Քրիստոնէական քաղաքակրթութիւնը արագ քայլերով մուտ է գործում հեռաւոր արեւելքում, Այդ երկիրների թուումն է և Սիամը, որ իւր ութ միլիոն բուդայական կրօնին պատկանող բնակիչներով, շնորհիւ իւր տաղանդաւոր Չուլալոնգկոն թագաւորի յառաջադիմում է և քաղաքակրթութեանը Սիամի հրաշալի կլիման, հարուստ բնութիւնը և աշխարհագրական յարմար գիւրքը մեծ ապագայ է խոստանում այդ երկրին, Այժմ Սիամի թագաւորը ճանապարհորդում է և այցելում է Եւրոպական տէրութեանց, Առաջին այցելութիւնը նա արեւել թագաւոր կայսեր և թէ՛ Պետերբուրգում և թէ՛ Վոսկուայում փառաւոր ընդունելութիւն գտաւ Նորի Մեծութեան կողմից, Արին թագաժառանգ ժամանակ արած մեծ ճանապարհորդութեան ժիջոցին առիթ էր ունեցել ընդունելու և հիւրասիրելու իւր երկրի մէջ, Երկու մայրաքաղաքների մէջ Սիամի թագաւորը այնպիսի մի սիրալիկ և հիւրասեր ընդունելութիւն տեսաւ, որ Վոսկուայի քաղաքացիներ իւր շնորհակալութիւնը յայտնելիս ասաց, որ իւր ցոյց տուած հիւրասիրութիւնը թագաւոր կայսեր մի ստուեր միայն կարելի է համարել այն հիւրասիրութեան համեմատութեամբ, որ նա վայելեց Նորին Մեծութեանց, Չուլալոնգկոն թագաւորը մեծ բարեկարգիչ է իւր երկրի համար, նա վերացրել է ստրկութիւնը և այնպիսի բարենորոգումներ արել, որով Սիամը առաջնակարգ տեղ է բռնել այժմ միւս ասիական բոլոր տէրութեանց շարքում, Այս ճանապարհորդութեան և այցելութեանց աղբեցութիւնը անշուշտ ևս առաւել բարերար կլինի Սիամի համար: